

Nederlandse Voedsel- en
Warenautoriteit
*Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit*

Domein gewasbescherming 2018

Beeld van ontwikkelingen op het domein

Gewasbescherming heeft als doel de schadelijke effecten van plantenziekten, plagen en onkruiden binnen aanvaardbare grenzen te houden.

Gewasbeschermingsmiddelen kunnen bij onjuist gebruik een risico zijn voor mens, dier en milieu. Daarom mogen alleen toegelaten gewasbeschermingsmiddelen verhandeld en gebruikt worden. Het gebruik mag alleen voor de omschreven toepassingen en volgens de voorschriften die hiervoor gelden. Het politieke streven is het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen te verschuiven naar alternatieve gewasbeschermingsmaatregelen en middelen die minder risico vormen voor mens, dier en milieu.

De NVWA houdt toezicht op handel in en gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en controleert

levensmiddelen op residuen van gewasbeschermingsmiddelen. De resultaten van residuen worden jaarlijks gepubliceerd op de NVWA-site en zijn niet opgenomen in deze rapportage. Daarnaast voorziet de NVWA de beleidsdirectie van landbouwkundige adviezen voor het beleidsproces rond gewasbescherming, zoals landbouwkundige onderbouwingen voor vrijstellingen, adviezen over oplossingsrichtingen voor de kleinetoepassingsproblematiek en alternatieve gewasbeschermingsmaatregelen.

Het domein gewasbeschermingsmiddelen omvat circa 35.000 gebruikers in de akker- en tuinbouw, 150 toelatinghouders, 40 importeurs en 200 handelaren in professionele gewasbeschermingsmiddelen.

De werkwijze van de NVWA is enerzijds risicogericht, anderzijds wordt geprobeerd inzicht te krijgen in de naleving bij specifieke doelgroepen. In 2018 is de nalevingsmeting in de boomteelt, vaste planten en onbedekte teelt van bloemisterij afgerond. Onderzoek naar de naleving bij de bloembollen, groenteteelt onder glas en in grondwaterbeschermingsgebieden is uitgevoerd. Bij de controleactiviteiten werkt de NVWA onder andere samen met het Openbaar Ministerie, de waterschappen en de Douane. De NVWA werkt steeds meer samen met de sector om met een gerichte aanpak de naleving te verhogen.

Voor nadere informatie zie:
<https://www.nvwa.nl/onderwerpen/gewasbescherming>

Inhoud

Toezicht gewasbescherming: samenvatting resultaten 2018	3
Kleine toepassingen nationaal: werken aan oplossingen voor kleine teelten	8
Internationale activiteiten gewasbescherming	10
Vrijstellingen gewasbescherming (art. 38 WGB/art. 53 Verordening (EG) nr. 1107/2009)	12
Naleving sierteelt buiten (boomkwekerij, vaste planten en bloemisterij)	13
Naleving groenten onder glas 2018	15
Naleving bloembollenteelt 2018	17
Grondwaterbeschermingsgebieden	20

Toezicht gewasbescherming: samenvatting resultaten 2018

Gewasbescherming heeft tot doel de schadelijke effecten van plantenziekten, plagen en onkruiden binnen aanvaardbare grenzen te houden. Vanwege de risico's die gewasbeschermingsmiddelen (GBM) kunnen vormen voor mens, dier en milieu is het belangrijk dat ondernemers en particulieren zorgvuldig en volgens de regels omgaan met GBM.

Overzicht van de voornaamste regelgeving

De voornaamste regelgeving die in 2018 onderdeel van de controles was.

EU-regelgeving

Verordening (EG) nr. 1107/2009	op de markt brengen gewasbeschermingsmiddelen
Richtlijn 2009/128/EG	duurzaam gebruik pesticiden
Verordening (EG) nr. 1185/2009	statistieken gewasbeschermingsmiddelen
Richtlijn 2006/42/EG	machines toepassing gewasbescherming
Verordening (EG) nr. 396/2005	residuen gewasbeschermingsmiddelen

Nationale wetgeving

- Wet gewasbescherming en biociden
- Besluit gewasbescherming en biociden
- Regeling gewasbescherming en biociden
- Activiteitenbesluit milieubeheer

Doelgroepen

Doelgroepenclassificatie 2018 voor de controle op de handel in en het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen (GBM)

hoog risico	medium risico	laag risico
sierteelt onder glas	boomteelt	akkerbouw
handel (professioneel)	onbedekte sierteelt gewassen	vollegrondsgroenteteelt
import	fruitteelt	toelatingshouders
gewasbescherming buiten de landbouw	groenten onder glas	
bloembollenteelt		

Toelichting op de als hoog risico geclassificeerde doelgroepen:

- Handel heeft door zijn positie in de keten effect op het nalevingsniveau van alle doelgroepen. Juist gebruik begint met het aanbieden van juiste informatie en middelen aan de gebruikers.
- Import vanwege de geconstateerde illegale importen en de doorwerking daarvan in de keten.
- Gewasbescherming buiten de landbouw vanwege veel overtredingen bij inspecties van 2017.
- Bloembollenteelt vanwege een matige naleving in 2014.
- Sierteelt onder glas vanwege het risico door intensieve gewasbescherming en de geconstateerde niet-naleving.

Resultaten toezicht gewasbescherming

resultaat 2018	aantal bedrijfscontroles	bestuurs- en strafrechtelijke afdoeningen	waarschuwingen
Toelatinghouders	13	1	1
Importeurs	118	5	0
Handel	50	11	9
Gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen:			
• sierteelt onder glas	2	0	1
• groenteteelt volle grond	4	1	1
• akkerbouw	13	2	2
• fruitteelt vollegrond	4	1	1
• bloembollen	275	24	29
• gewasbescherming buiten de landbouw	73	25	13
• groenten onder glas	123	20	17
• overig (proefontheffing, loonwerkers, particulieren, veehouders)	13	1	1
• boomteelt, vaste planten en sierteelt onbedekt	28	1	3
Totaal gebruikers gewasbeschermingsmiddelen	535	75	68
Toepassingsinspecties	132	34	10
Meldingen, klachten, incidenten	46	11	2
Totaal resultaat 2018	894	137	90

Toelichting tabel

Bij de controles zijn 438 monsters genomen en onderzocht.

De tabel bevat inspecties gestart in 2018 en afgerond voor 15 maart 2019. Niet opgenomen zijn 151 inspecties gestart voor 2018 en circa 30 inspecties die niet voor 15 maart 2019 afgerond waren.

De resultaten in de tabel zijn niet representatief voor de Nederlandse situatie omdat de NVWA naast monitoring van de situatie ook gericht acteert op basis van onvoldoende naleving, meldingen en andere signalen. Daarom kan op basis van bovenstaande cijfers geen uitspraak gedaan worden over de naleving. De in de toelichting bij de resultaten gebruikte getallen kunnen, door het gebruik van andere tijdsvakken, verschillen van de getallen in bovenstaande tabel. Bij de bloembollen zijn na 15 maart 2019 nog 20 inspecties afgerond.

Niet opgenomen in de tabel zijn:

- 135 herinspecties die alsnog tot een akkoord geleid hebben;
- 484 cross compliance controles naar het opvolgen van de goede gewasbeschermingspraktijken en gebruiksvoorschriften;
- de inspecties door de waterschappen op gebruik van GBM bij oppervlaktewater.
In 2018 heeft de NVWA 64 rapporten van bevindingen van de waterschappen ontvangen voor bestuursrechtelijke afhandeling.

Toelichting op de inspecties, geconstateerde overtredingen en bijzonderheden

Toelatinghouders

- Er zijn geen afwijkingen vastgesteld in de 52 monsters van 19 middelen die genomen zijn bij de gecontroleerde toelatinghouders.
- Er is een waarschuwing afgegeven aan 1 toelatinghouder vanwege meerdere grote omissies in etiketteksten.
- Er is een rapport van bevindingen opgemaakt voor 1 toelatinghouder voor het op de markt brengen van een middel met een etiket uit een ander EU-land.

Import

- Samen met de Douane zijn 10 postpakketten en 66 containers uit derde landen onderzocht.
 - Er zijn 3 rapporten van bevindingen opgemaakt vanwege import van illegale GBM via postpakketten.
 - Er is 1 proces-verbaal gemaakt vanwege de invoer van meerdere partijen namaakproducten via zeevracht (containers).
- Inspectie van 42 zendingen parallelle import.
 - Er is 1 rapport van bevindingen opgemaakt omdat de verpakking na heretikettering niet voldeed aan de etiketteringseisen.

Handel

- 50 inspecties bij bedrijven die professionele GBM verkopen aan eindgebruikers.
 - Er zijn 3 rapporten van bevindingen opgesteld vanwege verkoop van niet-toegelaten middelen.
 - Tijdens de introductie van de zuiveringsplicht zijn incidenteel nog middelen geleverd waarbij de betreffende gebruiker niet voldeed aan de eisen. De leveranciers hebben een proces-verbaal gekregen.
 - Er is 1 rapport van bevindingen opgemaakt en er zijn 9 schriftelijke waarschuwingen gegeven voor onder andere overtredingen met betrekking tot de voorraad van middelen en het afleveren van professionele middelen aan klanten zonder bewijs van vakbekwaamheid gewasbescherming.

Gebruikers van gewasbeschermingsmiddelen

- Nalevingsmetingen 2018 in bloembollen en groenten onder glas.
 - In de bloembollen is de nalevingsindicatie 89%, een aanzienlijke verbetering ten opzichte van 2014 toen die 55% betrof. Zie voor details 'Naleving bloembollenteelt 2018'.
 - In groenten onder glas is de nalevingsindicatie 84%, voorgaande jaren was deze iets hoger. Zie voor details 'Naleving groenten onder glas 2018'.
- Afronding nalevingsmeting uitgevoerd in 2017 in de buitenteelt van sierteeltgewassen (boomkwekerij, vaste planten en bloemisterij). De nalevingsindicatie is 82%, vergelijkbaar met die van eerdere nalevingsmetingen binnen deze doelgroep. Zie voor details 'Naleving sierteelt buiten 2017'.
- Afronding nalevingsbeeld van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. De nalevingsindicatie was 50%. Zie voor details 'Grondwaterbeschermingsgebieden'.

Toepassingsinspecties

- Er zijn 132 inspecties uitgevoerd tijdens de toepassing van gewasbeschermingsmiddelen. Circa 60% van de inspecties is uitgevoerd in de doelgroepen akkerbouw, bloembollen en fruitteelt.
 - 34 rapporten van bevindingen zijn opgemaakt en 10 waarschuwingen gegeven.
 - Circa 70% van de rapporten van bevindingen betrof het niet volgen van de driftbeperkende maatregelen zoals vereist vanuit het Activiteitenbesluit milieubeheer en/of op het wettelijk voorschrift van de gebruikte GBM.
 - Overige rapporten van bevindingen zijn opgemaakt voor het gebruik van niet toegelaten GBM, voor het niet beschikken over een bewijs van vakbekwaamheid gewasbescherming of voor een overtreding van het verbod op het professioneel gebruik van GBM buiten de landbouw.

Gewasbescherming buiten de landbouw

- Naar aanleiding van het verbod op het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw door professionele gebruikers, heeft de NVWA een inspectieprogramma uitgevoerd. Hierbij zijn 73 inspecties gedaan die tot 25 rapporten van bevindingen hebben geleid.
- Bij de 48 inspecties die willekeurig zijn uitgevoerd, zijn 8 rapporten van bevindingen opgemaakt. Dit betekent een naleving van 83%.
- Bij overtredingen werd veelal aangegeven dat men niet of onvoldoende op de hoogte was van het verbod en/of de restrictievoorwaarden voor het toepassen van gewasbeschermingsmiddelen.

Overige aspecten

- Bij 38 inspecties van de 398 (10%) was de gewasbeschermingsmonitor niet akkoord. In bijna alle gevallen was deze afwezig. De situatie lijkt echter verbeterd ten opzichte van 2017, toen 20% niet akkoord was.
- Bij 10 toepassingsinspecties (8%) bleek de spuitapparatuur niet gekeurd te zijn.

Meldingen

Er zijn 191 meldingen binnengekomen met het onderwerp of de beschrijving gewasbeschermingsmiddelen of bestrijdingsmiddelen via het NVWA-meldingssysteem.

categorie meldingen	Aantal
Omwonenden/onzorgvuldig gebruik	70
Bijensterfte	9
Import	43
Gebruik	49
Handel	20
Totaal	191

Alle 191 meldingen zijn beoordeeld en hiervan zijn 83 meldingen uitgezet voor fysieke inspectie. De importmeldingen betroffen de 43 meldingen parallelle import.

Omwonenden en onzorgvuldig gebruik

- Bij fysieke klachten of bezorgdheid voor de gezondheid is verwezen naar de GGD. 2 schriftelijke waarschuwingen zijn gegeven na onderzoek van meldingen gerelateerd aan gezondheid.
- Bij de 25 meldingen over onzorgvuldig gebruik zijn geen overtredingen geconstateerd. Bij 9 van deze 25 meldingen werd ook mogelijke schade door het gebruik van GBM gemeld.

Bijensterfte

- Bij 7 van de 9 meldingen is onderzocht of de bijensterfte verband had met het mogelijk onjuist gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. In alle gevallen bleek dat de bijensterfte niet door het gebruik van GBM kwam, maar (vermoedelijk) andere oorzaken had.
- 2 van de 9 meldingen zijn niet nader onderzocht, omdat er slechts enkele dode bijen of hommels waren en duidelijk was dat van een direct verband met GBM geen sprake was.

Gebruik van gewasbeschermingsmiddelen

- 2 rapporten van bevindingen en 1 proces-verbaal zijn opgemaakt na onderzoek van 37 meldingen over mogelijk niet-conform de wetgeving handelen.
- Er is 1 rapport van bevindingen opgemaakt na onderzoek van 6 meldingen over mogelijke toepassing van herbiciden in de berm.
- Er is 1 proces-verbaal opgesteld na onderzoek van 6 meldingen over toepassingen van GBM waarbij mogelijk schade aan natuur of milieu is ontstaan.

Handel in gewasbeschermingsmiddelen

- 14 van de 20 meldingen betroffen internetverkoop.
 - Bij 4 meldingen is fysiek onderzoek gedaan waarbij 2 rapporten van bevindingen zijn opgemaakt.
- 8 meldingen gingen over het aanbieden van GBM via Facebook, handhaving op dit gebied is in ontwikkeling. De NVWA is in gesprek met Facebook om de mogelijkheden hierin te onderzoeken.

Overige meldingen

- Het gaat hierbij om ontvangen meldingen, klachten en incidenten buiten het NVWA-meldingssysteem.
- 13 meldingen zijn onderzocht en daarbij zijn 2 processen-verbaal en 2 rapporten van bevindingen opgemaakt.
 - 1 vanwege het importeren van een niet-toegelaten gewasbeschermingsmiddel.
 - 3 vanwege het niet toegelaten gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Internettoezicht

In het voorjaar van 2018 is een pilot internettoezicht gestart waarbij advertenties van particulieren en webwinkels die GBM aanbieden op Marktplaats gemonitord zijn. Volgens de Wet gewasbescherming en biociden (WGB) en aanverwante wet- en regelgeving mogen alleen in Nederland toegelaten GBM verkocht worden. Aan particulieren mogen alleen middelen verkocht worden die toegelaten zijn voor niet-professioneel gebruik. Na een testperiode is deze monitoring gecontinueerd. In 2018 zijn er circa 170 advertenties verwijderd.

Kleine toepassingen nationaal: werken aan oplossingen voor kleine teelten

Een kleine toepassing is een gewasbeschermingsmiddel dat of biologische bestrijder die voor de gewasbeschermingsmiddelenindustrie commercieel niet interessant is, omdat de kosten van de toelatingsprocedure zich niet verhouden tot de terugverdienmogelijkheden, vanwege het beperkte gebruik in een grote teelt of vanwege het geringe areaal van een kleine teelt.

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) en het bedrijfsleven maken zich sterk voor een effectief gewasbeschermingsmiddelen- en maatregelenpakket voor de Nederlandse land- en tuinbouw. Hiervoor stellen ze zowel arbeid als financiering beschikbaar. De toelatingen verkregen met financiering van het Fonds Kleine Toepassingen zijn voor alle telers in Nederland. De NVWA beheert het Loket Kleine Toepassingen en voert het secretariaat van het Fonds Kleine Toepassingen.

Fonds Kleine Toepassingen

Het fonds financiert aanvraag- en beoordelingskosten of onderzoekskosten voor toelatingen van gewasbeschermingsmiddelen en biologische bestrijders voor kleine toepassingen. Jaarlijks is er € 400.000 beschikbaar (50% LNV, 25% Nederlandse Stichting voor Fytofarmacie (Nefyto) en 25% landbouwbedrijfsleven). Het fondsbestuur bestaat uit Nefyto en Land- en Tuinbouw Organisatie Nederland (LTO Nederland), de toekenningscommissie bestaat uit Nefyto en LTO Nederland) en de NVWA voert het secretariaat. Jaarlijks zijn er 2 aanvraagronde.

Werkzaamheden secretariaat

- in behandeling nemen van de aanvraag en voorbereiden toekenningsbesluit;
- communicatie met de aanvrager;
- beheer en afhandeling van de projecten;
- externe communicatie van het fonds;
- inhoudelijke ondersteuning van LNV in bestuursvergadering van het fonds.

Resultaten 2018

- Er zijn 23 aanvragen ingediend en behandeld. Voor 19 aanvragen is financiering toegekend, 2 zijn aangehouden, 1 is afgewezen en 1 aanvraag is teruggetrokken. Voor 19 aanvragen zijn aanvraag- en beoordelingskosten gefinancierd en bij 3 daarvan ook het residuonderzoek.
- Met de financiering van het huidige of de voorgaande fondsen is in 2018 de toelating van 17 middelen uitgebreid met kleine toepassingen.

Loket Kleine Toepassingen

Het loket geeft adviezen over kleine toepassingen aan LNV, het College voor de toelating van gewasbeschermingsmiddelen en biociden (Ctgb) en het bedrijfsleven over toelatingen.

De activiteiten in 2018 omvatten onder andere:

- Overleg met de sectorvertegenwoordigers (CEMPs¹) over de gewasbeschermingsproblemen in hun sector, de mogelijke oplossingen en routes daar naar toe. Het loket neemt als adviseur deel aan het reguliere sectoroverstijgende CEMP-overleg.
- Overleg met toelatinghouders over mogelijkheden voor kleine toepassingen met hun gewasbeschermingsmiddelen, ontwikkelingen in hun middelenpakket ten aanzien van laagrisicomiddelen en oplossingsroutes voor problemen die zij ervaren in het toelatingstraject.
- 19 schriftelijk adviezen over uitbreidingsaanvragen waarin getoetst wordt aan de criteria voor een toelating als kleine toepassing.
- Ondersteuning van het kennisnetwerk Expert Center Speciality Crops (ECSC: samenwerkingsverband tussen bedrijfsleven en overheid voor aanpak kleinetoepassingenproblematiek). De bijdrage van de NVWA richt zich onder andere op een IPM²-werkwijze en inventarisatie knelpunten en oplossingsrichtingen met sector en toelatinghouders.
- De activiteiten van de NVWA voor kleine toepassingen hebben geleid tot de uitbreiding van 31 middelen met kleine toepassingen waarvan 9 gerelateerd aan ECSC-projecten.

¹ Coordinator Effectief Middelenpakket

² Integrated Pest Management

Internationale activiteiten gewasbescherming

De NVWA neemt deel aan verschillende internationale overleggen op het gebied van handhaving, residu, kleine toepassingen en werkzaamheid. Verder draagt de NVWA bij aan de internationale harmonisatie van de handhaving rond de beoordeling en beschikbaarheid van gewasbeschermingsmiddelen.

OECD Network on Illegal trade of Pesticides (ONIP)

De NVWA is lid van het OECD³ Network on Illegal trade of Pesticides (ONIP). Het doel van dit netwerk is het uitwisselen van informatie en het ondersteunen van samenwerking tussen landen om een vuist te maken tegen de illegale handel van gewasbeschermingsmiddelen. De ONIP heeft een leidraad opgesteld die inspecteurs en regelgevende en toezichthoudende instanties hulp biedt bij het herkennen en aanpakken van illegale gewasbeschermingsmiddelen door de gehele keten, van de productie tot aan de eindgebruiker. In 2018 heeft de OECD dit document 'Best Practice Guidance to identify illegal trade of pesticides' definitief vastgesteld.

RAS-meldingen

Vanaf 2012 is het meldingssysteem van de OECD genaamd Rapid Alert System (RAS) actief. Het RAS is een beveiligde website, waar alleen toezichthoudende instanties toegang tot hebben. Het doel hiervan is een snelle uitwisseling van informatie over verdachte en geweigerde zendingen met gewasbeschermingsmiddelen tussen experts/inspecteurs van deelnemende OECD-landen. De NVWA heeft in 2018 meerdere meldingen over verdachte zendingen via de RAS ontvangen en verzonden.

Europese Commissie: Plant Protection Products Enforcement Working Group

De handel van gewasbeschermingsmiddelen en werkzame stoffen is sterk internationaal georiënteerd. Een groot deel van de gewasbeschermingsmiddelen of halffabrikaten wordt uit Azië geïmporteerd. De handelsstromen lopen vaak via meerdere landen wat de handhaving op de import (en uiteindelijk het gebruik) van illegale en namaakgewasbeschermingsmiddelen bemoeilijkt. In de Plant Protection Products Enforcement Working Group delen de lidstaten informatie over (mogelijk) illegale praktijken en worden manieren besproken om hier handhavend tegen te kunnen optreden. Indien een probleem in meerdere lidstaten speelt, kunnen er afspraken worden gemaakt voor een gezamenlijke handhavingsactie.

European and Mediterranean Plant Protection Organization

De NVWA is vanuit haar National Plant Protection Organization (NPPO-)rol lid van de European and Mediterranean Plant Protection Organization (EPPO). De internationale kaderontwikkeling op het gebied van werkzaamheid is hier belegd. Een teamexpert vertegenwoordigt Nederland in de EPPO Working Party die verantwoordelijk is voor het programma en de werkzaamheden van de inhoudelijke gewasbeschermingspanels. De NVWA neemt verder deel aan de inhoudelijke gewasbeschermingspanels en levert hier technisch inhoudelijke kennis. In het kader van de EPPO-activiteiten is veel inzet gepleegd in het organiseren van een Workshop Comparative Assessment.

Kleine toepassingen

Internationale samenwerking draagt bij aan het oplossen van kleinetoepassingenproblemen in Nederland. Kleine toepassingen zijn niet specifiek voor Nederland, ook andere landen kennen kleine toepassingen. De Europese Minor Uses Coordination Facility (MUCF) coördineert en ondersteunt werkzaamheden voor kleine toepassingen tussen alle lidstaten en belanghebbenden. De NVWA neemt deel aan EU-expertgroepen voor zaadproductie en -behandelingen, groenten en fruit, siergewassen en aan de EU beleidsmatige expertgroep. De NVWA werkt samen met de MUCF en enkele andere lidstaten aan een guidance document voor minor uses en draagt bij aan het actueel houden van de database met kleine toepassing problemen in Europa.

³ Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling

Residuen

De Europese residuwetgeving is de verantwoordelijkheid van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS). De landbouwkundige kant van de residunormen is belegd bij de NVWA vanwege de technisch inhoudelijke kennis die hiervoor nodig is. De NVWA verzorgt in de EU en Codex de landbouwkundige inbreng. De NVWA draagt bij aan het vaststellen van nieuwe en herbeoordelen van bestaande maximale residulimieten (MRLs) voor gebruik van stoffen binnen de EU en bij import.

Codex Comité voor Pesticide Residues (CCPR)

Dit comité binnen de Codex Alimentarius stelt handelsnormen (World Trade Organization (WTO-)normen) vast voor residuen van gewasbeschermingsmiddelen op groente en fruit. Nederland (NVWA) is samen met de Verenigde Staten voorzitter van een werkgroep voor de herziening van de classificatie van gewasgroepen. Afgelopen periode zijn vooral resultaten geboekt op de classificatie van de gewasgroepen noten & zaden en kruiden & specerijen, dit vergemakkelijkt de extrapolatie van MRLs voor kleinere gewassen.

Vrijstellingen gewasbescherming (art. 38 WGB/art. 53 Verordening (EG) nr. 1107/2009)

Een lidstaat mag in bijzondere omstandigheden toelaten dat gewasbeschermingsmiddelen voor een periode van ten hoogste 120 dagen op de markt worden gebracht voor beperkt en gecontroleerd gebruik. Dit mag alleen als blijkt dat op geen enkele andere redelijke manier het gevaar te beheersen is.

De NVWA coördineert de behandeling en retributie van de aangevraagde vrijstellingen en beoordeelt de landbouwkundige noodzaak.

Resultaten 2018

- 31 vrijstellingsaanvragen;
- 28 vrijstellingen, waarvan 3 ambtshalve;
- 11 vrijstellingen in diverse fruitteelt gewassen.

Noodsituatie: aanvragen en proces

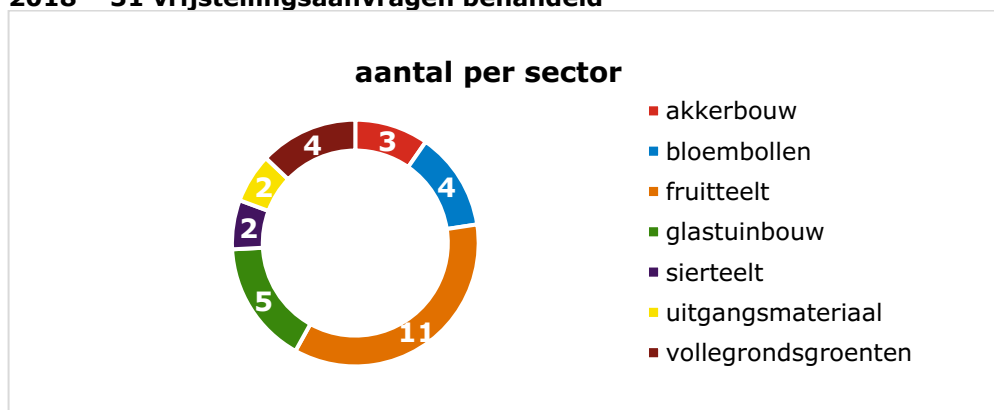
2 typen aanvragen: sector of ambtshalve

Vanwege eliminatie van een quarantaineorganisme kan de NVWA de minister verzoeken een ambtshalve vrijstelling te verlenen. Bij een sectoraanvraag levert de sector een onderbouwing en betalen ze mee aan de beoordeling door NVWA en Ctgb. De NVWA beoordeelt of er sprake is van een landbouwkundige noodzaak waarbij voldaan moet worden aan 3 criteria, namelijk:

- is er sprake van gevaar voor de teelt;
- zijn er bijzondere omstandigheden;
- kan het gevaar niet op een alternatieve wijze bestreden worden.

Het Ctgb beoordeelt de toepassing en het college adviseert de minister van LNV over de vrijstelling van het gewasbeschermingsmiddel en de eventuele voor te schrijven restrictiezinnen voor de inzet van het middel. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) besluit met een medeparaaf van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) over vrijstelling op grond van de adviezen van NVWA en Ctgb. Vrijstellingen worden gepubliceerd in de Staatscourant. De procedure is 3 maanden voor sectoraanvragen, een ambtshalve aanvraag kent een spoedprocedure.

2018 – 31 vrijstellingsaanvragen behandeld

Bijzonderheden bij de beoordeling van de vrijstellingsaanvragen

Advies NVWA noodsituatie: positief voor 29 aanvragen en negatief voor 2 aanvragen.

Advies Ctgb: positief voor 26.

Naleving sierteelt buiten (boomkwekerij, vaste planten en bloemisterij)

In de periode 2016-2017 is periodiek onderzoek uitgevoerd naar de naleving van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden in de buitenteelt (of onbedekte teelt) van sierteeltgewassen. Het onderzoek is afgerond in 2018. In de jaren 2009-2011 was het nalevingsniveau circa 85%, met verschillen tussen de gewasgroepen. De naleving was circa 70% in de bloemisterij onbedekte teelt en 90% in de boomkwekerij en vaste planten. Vorige periodieke onderzoeken richtten zich op 100 tot 150 bedrijven. Nu zijn bij meer bedrijven, namelijk 381, inspecties uitgevoerd. De grotere steekproef had als doel meer impact te creëren om zo de naleving te verhogen en om in het project meer te kunnen focussen op specifieke inspectieonderwerpen. De sector beslaat ongeveer 3.000 bedrijven.

Nalevingsindicatie* en bijzonderheden

Het nalevingsniveau in de periode 2016-2017 was 82%. Dit is vergelijkbaar met de periode 2009-2011. Ook het nalevingsbeeld tussen de gewasgroepen is vergelijkbaar met voorgaande metingen.

* bij de bepaling van de nalevingsindicatie is alleen rekening gehouden met die afwijkingen die onomstotelijk verwijtbaar gedrag bewijzen en een rapport van bevindingen of proces-verbaal tot gevolg hebben gehad.

Inspecties: waar, hoe en welke monsters?

De NVWA heeft in 2016-2017 de volgende inspecties uitgevoerd (onderzoek is in 2018 afgerond):

- 292 aselechte bedrijfsinspecties: er was een evenredige verdeling per gewasgroep met 142 gewasmonsters;
- 44 gerichte inspecties met gewasmonsters bij telers van boomkwekerijgewassen geteeld op percelen grenzend aan oppervlaktewater;
- 45 aselechte inspecties bij telers tijdens of vlak voor de bloei van een sierteeltgewas op het bedrijf;
- 15 toepassingsinspecties.

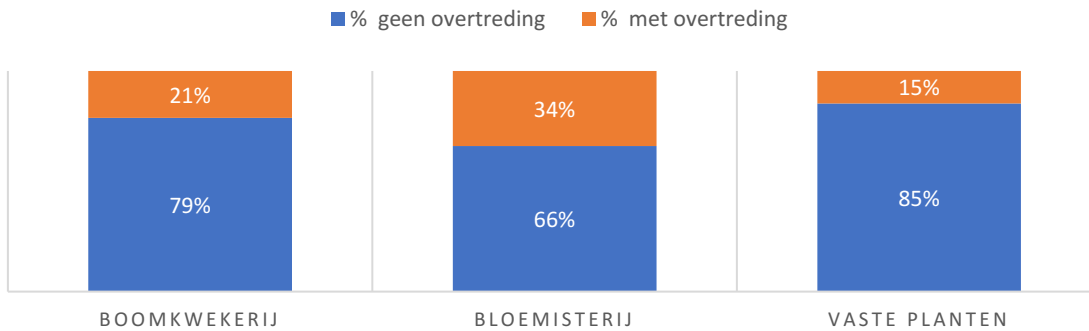
Resultaten van de bedrijfsinspecties inclusief monsternamen

overtredingen	bedrijven akkoord	afwijkingen	akkoord na correctie	waarschuwing	rapport van bevindingen
Gebruik toegelaten middelen	374	7	0	4	3
Middel gebruikt volgens de gebruiksvoorschriften	291	90	0	36	54
Voorraad gewasbeschermingsmiddelen	247	134	119	5	10
Sputregistratie	279	102	58	41	3
Gewasbeschermingsmonitor	297	84	80	2	2
Bewijs van vakbekwaamheid	360	21	15	5	1
Sputkeuring	371	11	10	0	1
Zorgvuldigheid	371	9	5	2	2
Eindoordeel inspectie⁴	148	233	98	65	70

⁴ Het eindoordeel van een inspectie is gebaseerd op de zwaarste overtreding. De zwaarste overtreding kan voor meerdere aspecten gelden.

Geconstateerde overtredingen en bijzonderheden

OVERTREDINGEN GEBRUIK GEWASBESCHERMINGSMIDDELEN

Bijzonderheden

- Op 25% van de bedrijven zijn middelen gebruikt die niet zijn toegelaten in de (onbedekte) teelt of geen toelating (meer) hebben in Nederland.
- Het ging hierbij 43 keer om een herbicide, 33 keer om een fungicide, 26 keer om een insecticide en 3 keer om een groeiregulator.
- Wij hebben een waarschuwing gegeven aan 1 teler van boomkwekerijgewassen waar de toedieningsapparatuur niet geheel voldeed aan de vereiste driftreducerende voorschriften bij gebruik van het middel op percelen grenzend aan oppervlaktewater.
- Wij hebben een waarschuwing gegeven aan 2 telers die een insecticide hadden gebruikt voor de bloei van een gewas, terwijl dit uitsluitend na de bloei is toegestaan of als de planten niet ten velde tot bloei mogen komen. Omdat het een geringe hoeveelheid planten betrof is het afgedaan met een waarschuwing.

Naleving groenten onder glas 2018

In 2018 is periodiek⁵ onderzoek uitgevoerd naar de naleving van de Wet gewasbeschermings-middelen en biociden in de teelt van groenten onder glas, inclusief de teelt van groentezaden en opkweekmateriaal. Het doel is om na te gaan of het beeld juist is dat de naleving van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen goed is. Dit beeld is gebaseerd op inspecties uit voorgaande jaren en uit monsteranalyses van geoogst product door de NVWA en de sector zelf. Daarnaast heeft dit onderzoek tot doel de naleving binnen deze doelgroep te verhogen.

Nalevingsindicatie* en bijzonderheden

De nalevingsindicatie in 2018 was 84%. Opvallend is het gebruik van niet in de teelt toegelaten middelen. De resultaten wijken af van het beeld op basis van eerder uitgevoerde inspecties en monsteranalyses van het geoogste product.

* bij de bepaling van de nalevingsindicatie wordt alleen rekening gehouden met die afwijkingen die onomstotelijk verwijtbaar gedrag bewijzen en een rapport van bevindingen of proces-verbaal tot gevolg hebben gehad.

Inspecties: waar, hoe en welke monsters?

De NVWA heeft 123 aselecte inspecties gedaan bij teeltbedrijven van groentegewassen en/of zaadteelt- en opkweekbedrijven van groentegewassen. Ze zijn evenredig verdeeld per gewasgroep met 56 gewasmonsters van een groentegewas.

Resultaten van de bedrijfsinspectie inclusief monsternamen

- Bij 52 van de 123 bedrijven zijn geen afwijkingen geconstateerd. Dit is 42% van de bedrijfsinspecties.
- Bij 71 bedrijven waarop wel 1 of meerdere afwijkingen waren, zijn 20 rapporten van bevindingen opgemaakt. Daarvan zijn 4 rapporten opgemaakt op basis van monsternamen aangevuld met administratief onderzoek. De overige 16 rapporten zijn opgemaakt op basis van administratief onderzoek.

Nalevingsindicatie in de teelt van groenten onder glas: 84%

overtredingen	bedrijven akkoord	afwijkingen	akkoord na correctie	waarschuwing	rapport van bevindingen
Middel toegelaten in Nederland	122	1	0	0	1
Gebruikt volgens de gebruiksvorschriften	95	28	0	13	15
Voorraad gewasbeschermingsmiddelen	94	29	27	0	2
Sputregistratie	113	10	4	6	0
Gewasbeschermingsmonitor	101	22	22	0	0
Bewijs van vakbekwaamheid	114	9	9	0	0
Zorgvuldigheid	121	2	0	1	1
Eindoordeel inspectie⁶	52	71	34	17	20

⁵ Periodiek wil hier zeggen: in principe elke primaire doelgroep eens in de 4 jaar.

⁶ Het eindoordeel van een inspectie is gebaseerd op de zwaarste overtreding. De zwaarste overtreding kan voor meerdere aspecten gelden.

Geconstateerde bijzonderheden

Op 24% van de bedrijven is een overtreding geconstateerd op het gebruik van middelen.

Ook op 24% van de bedrijven waren niet (meer) toegelaten middelen op voorraad. Bij 2 bedrijven is een buitenlands middel aangetroffen waarvoor een rapport van bevindingen is opgemaakt. De overige bedrijven hebben de middelen verantwoord afgevoerd. Daar is volstaan met een akkoord na correctie.

Zuiveringsplicht

Sinds 1 januari 2018 is het verplicht om bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen het afvalwater (drainagewater, filterwater) voorafgaand aan een lozing op het oppervlaktewater of vuilwaterriool te zuiveren, waarbij ten minste 95% van de gewasbeschermingsmiddelen worden verwijderd.⁷

Hier voldeden 4 bedrijven (nog) niet aan, waarbij 1 bedrijf al wel beschikte over een zuiveringsinstallatie, maar nog in afwachting was van de keuring (certificering) ervan. Conform afspraak is dit doorgegeven aan het betreffende waterschap of de Regionale Uitvoeringsdienst.

Voor enkele gewasbeschermingsmiddelen, waaronder middelen met de werkzame stof imidacloprid, gelden aanvullende eisen voor de zuiveringsplicht. Deze zijn opgenomen in het wettelijk gebruiksvorschrift. Op 1 bedrijf was een dergelijk middel op voorraad, terwijl niet aan de voorwaarden werd voldaan.

⁷ Krachtens het Activiteitenbesluit milieubeheer voor de glastuinbouw

Naleving bloembollenteelt 2018

In 2018 is op het gebied van gewasbescherming in de teelt van bloembollen periodiek⁸ onderzoek uitgevoerd naar de naleving van de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden. In de eerder uitgevoerde nalevingsmeting bloembollen in 2014 was het nalevingsniveau⁹ in bloembollen laag, namelijk 55%. Om de naleving te verhogen zijn in 2017 samen met de Koninklijke Algemeene Vereeniging voor Bloembollencultuur (KAVB), diverse communicatiemiddelen ingezet.

Nalevingsindicatie* en bijzonderheden

De nalevingsindicatie in 2018 was 89%. Dit is een forse verbetering ten opzichte van 2014.

* bij de bepaling van de nalevingsindicatie wordt alleen rekening gehouden met die afwijkingen die onomstotelijk verwijtbaar gedrag bewijzen en een rapport van bevindingen of proces-verbaal tot gevolg hebben gehad.

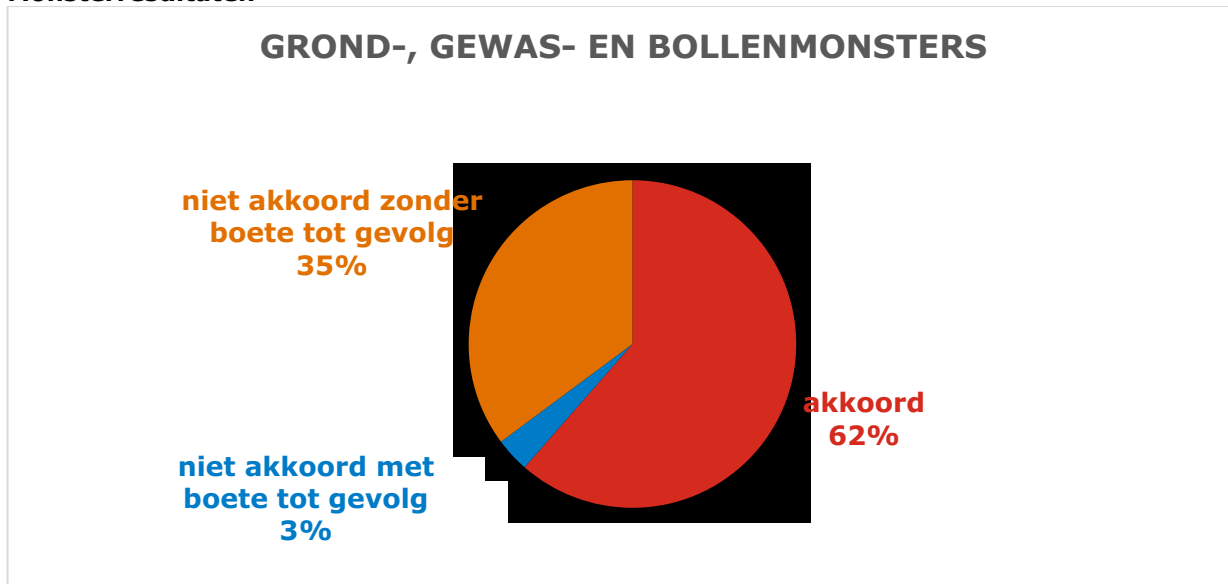
De doelgroep in cijfers

Ruim 1.600 bloembollenbedrijven teelden in 2018 gezamenlijk ruim 27.000 hectare bloembollen. Hiervan is ruim 14.000 hectare tulp, 6.400 hectare lelie en het overige areaal bestaat uit een diversiteit van kleinere bloembolgewassen zoals dahlia, iris, hyacint, gladiool, krokus, narcis, amaryllis, zantedeschia en bijgoed.¹⁰ (bron: Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS)).

Inspecties: waar, hoe en welke monsters?

De NVWA heeft 295 bedrijfsinspecties uitgevoerd. Dit is bij 18% van de doelgroep. Het ging om aselechte inspecties waarbij er een evenredige verdeling was per bloembolgewas, gebaseerd op het areaal en aantal telers. Er zijn 168 grond- of gewasmonsters, 64 bollenmonsters en 40 vloeistofmonsters van het dompelbad genomen. Daarnaast zijn er 21 toepassingsinspecties uitgevoerd.

Monsterresultaten

⁸ Periodiek wil hier zeggen: in principe elke primaire doelgroep eens in de 4 jaar

⁹ Gebaseerd op de afwijkingen die een bestuursrechtelijke maatregel (rapport van bevindingen) dan wel een strafrechtelijk vervoltraject (proces-verbaal) tot gevolg hebben gehad.

¹⁰ Alle bloembol- en bloemknolgewassen (inclusief wortelstokken) met uitzondering van amaryllis, dahlia, gladiool, hyacint, lelie, narcis, tulp, iris, krokus.

Inspectieresultaten

- Op 189 van de 295 bedrijven met afgeronde bedrijfsinspecties zijn geen afwijkingen aangetroffen. Dat is bij 64% van de bedrijfsinspecties.

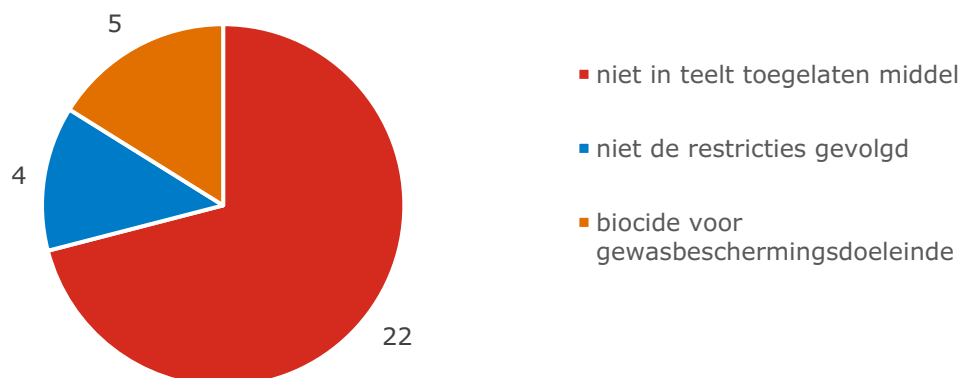
Nalevingsindicatie bloembollenteelt: 89%

overtredingen	bedrijven akkoord	afwijkingen	akkoord na correctie	waarschuwing	rapport van bevindingen
Middel toegelaten in Nederland	295	0	0	0	0
Gebruikt volgens de gebruiksvorschriften	250	45	1	13	31
Voorraad gewasbeschermingsmiddelen	235	60	54	3	3
Spuitregistratie	266	29	15	13	1
Gewasbeschermingsmonitor	284	11	10	1	0
Bewijs van vakbekwaamheid	292	3	2	1	0
Zorgvuldigheid	288	7	3	4	0
Eindoordeel inspectie¹¹	189	106	43	31	32

¹¹ Het eindoordeel van een inspectie is gebaseerd op de zwaarste overtreding. De zwaarste overtreding kan voor meerdere aspecten gelden.

Geconstateerde overtredingen en bijzonderheden

Rapport van bevindingen gebruik

De volgende bevindingen zijn geconstateerd:

- Bij 42% van de in totaal 31 boeterapporten voor gebruik, was er sprake van gebruik van een niet in de teelt toegelaten onkruidbestrijdingsmiddel. Dit is een flinke verbetering ten opzichte van 2014.
- 1 rapport van bevindingen is opgesteld voor het overdag toepassen van een middel in een bloeiend gewas, terwijl dit overdag niet is toegestaan.
- Het gebruik van biocide voor gewasbeschermingsdoeleinden betreft formaldehyde voor de ontsmetting van bloembollen. Formaldehyde is sinds 2013 niet meer toegelaten als gewasbeschermingsmiddel.
- Er zijn 5 waarschuwingen gegeven voor bolontsmetting, waarvan 4 voor het gebruik van natriumhypochloriet (chloor) en 1 voor het gebruik van in situ gegenereerd¹² chloor vóóordat er sprake was van een vrijstelling.

¹² Uit een andere stof gemaakt

Grondwaterbeschermingsgebieden

Nederlands drinkwater wordt voor ongeveer 60% gewonnen door het oppompen van grondwater. Rondom de gebieden waarin grondwater gewonnen wordt, de waterwingebieden, liggen gebieden waarin het grondwater beschermd wordt, de grondwaterbeschermingsgebieden. 1 van de beschermingsmaatregelen is dat gewasbeschermingsmiddelen, waar voor grondwater risicovolle stoffen in zitten, niet gebruikt mogen worden in deze gebieden. Deze beperking staat in de wettelijke gebruiksvoorschriften van deze gewasbeschermingsmiddelen. De NVWA heeft in 2017 gericht inspecties uitgevoerd om een nalevingsbeeld te krijgen van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Dit onderzoek is in 2018 afgerond.

Nalevingsindicatie* en bijzonderheden

Het nalevingsniveau in 2017 was 50%. Gebleken is dat gebruikers slecht op de hoogte zijn van restricties van bepaalde gewasbeschermingsmiddelen.

* bij de bepaling van de nalevingsindicatie wordt alleen rekening gehouden met die afwijkingen die onomstotelijk verwijtbaar gedrag bewijzen en een rapport van bevindingen of proces-verbaal tot gevolg hebben gehad.

Nalevingsresultaten

Door 27 van de 46 geïnspecteerde bedrijven zijn middelen gebruikt met een verbod van het gebruik in grondwaterbeschermingsgebieden op percelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Het betrof 20 verschillende gewasbeschermingsmiddelen. Voor veel van deze middelen zijn alternatieve middelen beschikbaar die wel toegelaten zijn in grondwaterbeschermingsgebieden. De naleving lijkt op basis van het aantal overtredingen slechter in de teelt van aardappelen, lelies en fruit dan in de teelt van mais en boomkwekerijgewassen.

Bij 23 bedrijven is een rapport van bevindingen opgesteld. 3 bedrijven kregen een waarschuwing.

Waarom geïnspecteerde bedrijven niet naleven?

Een groot deel van de gebruikers is slecht op de hoogte van de restricties van bepaalde middelen. Daarnaast worden veel percelen verhuurd. De tijdelijke gebruikers lijken onvoldoende op de hoogte van de beperkingen van het perceel of de regels rond het gebruik van middelen in grondwaterbeschermingsgebieden. Gebruikers van percelen die goed op de hoogte zijn van de beperkingen leven de regels goed na.

Welke bedrijven zijn geïnspecteerd?

In 21 grondwaterbeschermingsgebieden in Drenthe, Overijssel, Gelderland, Limburg en Noord-Brabant zijn 46 bedrijven geselecteerd. Deze bedrijven hebben 1 of meerdere percelen met een akkerbouw-, fruit, groente- of sierteeltgewas in een grondwaterbeschermingsgebied.

De selectiecriteria waren:

- normoverschrijding van 1 of meerdere werkzame stoffen in het grondwater, en/of;
- teelt van 'risicogewassen' gebaseerd op:
 - mogelijk gebruik van middelen die niet zijn toegelaten in grondwaterbeschermingsgebieden, of;
 - gebruik van werkzame stoffen die worden aangetroffen in het grondwater.

Conclusie

De aanpak in 2018, samenwerking met organisaties van telers, communicatie en openheid in handelen, kan aanzienlijk bijdragen aan de verbetering van de naleving. Deze aanpak zal dan ook worden voortgezet en mogelijk uitgebreid met alternatieve instrumenten.

Een belangrijke bijdrage aan de naleving komt uit de activiteiten van de NVWA om te komen tot een voldoende en effectief middelen- en maatregelenpakket om ziekten en plagen te bestrijden. Zowel nationaal als internationaal wordt ingezet op het in beeld brengen en vergroten van het middelen- en maatregelenpakket. Dit gebeurt onder meer bij de advisering rond 'kleine toepassingen' en het bepalen van de landbouwkundige noodzaak bij het verlenen van vrijstellingen voor gebruik. De nadruk ligt op laagrisicomiddelen en het bevorderen van geïntegreerde gewasbescherming.

Uit de uitgevoerde controles, meldingen en metingen blijkt onder andere dat:

- de naleving in de bloembollenteelt aanzienlijk is verbeterd ten opzichte van 4 jaar geleden;
- de naleving in groenten onder glas achteruitgegaan is ten opzichte van eerdere jaren;
- de naleving in de buitenteelt van sierteeltgewassen gelijk is gebleven;
- de naleving in grondwaterbeschermingsgebieden voor de restricties die daar gelden zeer laag is;
- de naleving in gewasbescherming buiten de landbouw laag is, waarbij veelal aangegeven werd dat men onvoldoende tot niet op de hoogte is van het verbod op het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw;
- er een verbetering merkbaar is in het bijhouden van een gewasbeschermingsmonitor.

Er blijft aandacht nodig voor:

- aanvoer van en handel in niet in Nederland toegelaten middelen en namaakproducten;
- gebruik van niet in de specifieke teelt toegelaten middelen maar wel andere teelten;
- gebruik van niet toegelaten middelen in grondwaterbeschermingsgebieden.
- verkeerd of geen gebruik van driftreducerende maatregelen.